

Talouden tilannekuva, kesäkuu 2024

Vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2026-2027 taloussuunnitelman valmistelu käynnistyy jälleen muuttuvassa tilanteessa. Suomen talous supistui vuonna 2023, eikä kasva vuonna 2024. Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen mukaan taloudessa on kuitenkin merkkejä siitä, että taantuma olisi väistynyt ja kasvu olisi käynnistymässä hiljalleen, mutta koko vuoden tasolla kasvu jää nollassa. Talouden odotetaan kuitenkin kasvavan jo vuosina 2025 ja 2026 pitkän aikavälin keskimääräistä vauhtia nopeammin. Korot ovat alentumassa ja inflaatio hidastumassa, mikä lisää aluksi kulutusta ja myöhemmin investointeja. Myös työllisyyden odotetaan toipuvan talouden elpessä. Talouden toipumista voi kuitenkin helposti heikentää maailmantalouden isot muutokset ja arvaamaton geopolitiikka.

Julkisen talouden tilannetta on pyritty parantamaan hallitusohjelman ja kehysriihen toimenpiteillä. Samaan aikaan veroja kuitenkin kertyy arvioitua vähemmän, hyvinvointialueiden sekä kuntasektorin menot kasvavat ja julkisen velka uhkaa jatkaa kasvuaan suhteessa kokonaistuotantoon. Hallituksen päättämä julkisen talouden sopeutuskokonaisuus edellyttää, että hyvinvointialueiden ja kuntahallinnon omat talouden sopeutussuunnitelmat pannaan toimeen.

Kuntasektorilla suurin toiminnallinen muutos on v. 2025 alussa voimaantuleva TE-uudistus. Valtionosuuksina tuleva TE-rahoitus ei riitä kattamaan kaikkia toimintaan tulevia kustannuksia ja uusia velvoitteita työllisyysalueilla. Kunnallisverojen ansiotulovähennys on poistumassa vuoden 2025 alussa, mikä on huomioitu valtionosuuksien vähennyksenä. Kiinteistöverotuksen arvostuspohjan muuttaminen on ollut esillä jo kauan, mutta tässä vaiheessa muutosta ei näyttäisi ainakaan vuoden 2025 alusta tulevan. Sotepalvelujen siirtolaskelmat ovat tarkentuneet ja pääosin ne vähentävät kuntien valtionosuuksia sekä talousarvio- että suunnitelmavuosien aikana. Myös kuntatalousohjelman valtionavustukset vähentävät kuntien tulopohjaa. Kuntasektorin työehtosopimukset päättyvät vuoden 2025 huhtikuussa. Tällä hetkellä voimassa olevissa työehtosopimuksissa on jo kuitenkin linjattu kehittämiseristä ja paikallisista järjestelyeristä, joiden vaikutus on 0,8 % henkilöstökuluihin kevästä 2025 alkaen. Yleiskorotusten suuruus selviää vasta kevään 2025 neuvotteluissa.

Sastamalan talouskehys vuodelle 2025

Vuoden 2025 talousarvion kehystä on laadittu vuoden 2024 talousarvioennusteen pohjalta, joka maaliskuun tilanteen mukaan näyttäisi ylittävän käyttötalouden osalta 0,3 milj. euroa.

Lisäksi talouskehyksessä vuodelle 2025 on huomioitu:

- huhtikuun 2024 alustavat valtionosuuslaskelmat, jossa mukana TE-valtionosuus
- huhtikuun 2024 veroennustekehikko, jossa on huomioitu kunnallisverojen ansiotulovähennysten poistuminen
- palkankorotusvaraus 3 % (sis. kehittämiserät ja paikalliset järjestelyerät)
- palvelujen ostojen hinnankorotukset 2 %
- TE-uudistus sis. koko Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueen alustavat tuotot ja kulut
- valtionavustusten väheneminen
- v. 2024-2026 taloussuunnitelmassa päätetty investointitaso huomioiden toiminnalliset muutokset vuosittaisten investointien määrään
- taksat ja maksut v. 2024 tasolla
- veroprosentit v. 2024 tasolla

Yllämainituilla laskentatekijöillä Sastamalan vuosikate vuodelle 2025 on 6,8 milj. euroa ja arvioitujen poistojen (9,3 milj. euroa) jälkeen tuloksesta on muodostumassa 2,5 milj. euroa tappiollinen. Valtionosuuslaskelmat ja verotuloennusteet päivittyvät seuraavan kerran syksyllä 2024, jonka jälkeen tiedot päivitetään kehyslaskelmaan. Myös TE-palvelujen kustannukset tarkentuvat kun tietoa TE-palveluihin siirtyvän henkilöstön ja muiden toimintojen kustannuksista saadaan tarkennettua. Syksyllä tarkentuvat ennusteet ja valtion kehysriihen mahdolliset ratkaisut voivat myös muuttaa talouden asetelmaa.

Taloussuunnittelun taso

Sastamalan strategian tavoitteiden mukaan tuloveroprosentin on oltava Pirkanmaan kuntien aritmeettista keskiarvoa alhaisempi, vuosikateprosentin vähintään 100 ja lainamäärän kuntien keskimääräistä alhaisemmat.

Tuloveroprosentti on v. 2024 hieman alempi kuin Pirkanmaan kuntien aritmeettinen keskiarvo, mutta talouskehyksessä vuosikateprosentti (suhteessa poistoihin) on n. 73 %, joten vuosikateprosentti ei ole suunnitellussa talouskehyksessä v. 2025 strategian mukaisella tasolla.

Sastamalan lainamäärän v. 2025 kehyksessä on arvioitu olevan v. 2025 lopussa 3.205 e/asukas, mikä on hieman vähemmän kuin kuntien keskimääräinen lainamäärä/asukas, josta viimeisin tieto on v. 2023 (3.334 e/asukas).

Strategian mukaisen vuosikateprosenttitavoitteen saavuttamiseksi taloutta on sopeutettava talousarvio- ja suunnitelmavuosina 2025-2027. Talouden sopeuttamisessa on etsittävä menojen vähennyksiä sekä tulojen lisäyksiä. Myös investointiohjelman taso on tarkastettava sellaiseen tasoon, että kaupungin velkaantumismuutos vähenee.

Tässä vaiheessa linjataan vain yleiset suunnitteluperiaatteet ja talouden tarkempi euromääräinen kehys annetaan syyskuussa taloutta koskevien ennusteiden tarkennuttua.

Konsernihallinto antaa toimialoille tarkemman valmisteluohjeen.

Talousarvion valmisteluaikataulu ja alustava kehyslaskelma vuodelle 2025 ovat oheismateriaalina. Talousarviokehysten valmistelussa on tarkasteltu myös laskentatunnisteita ja uusi ehdotus toimialatason laskentatunnisterakenteesta on oheismateriaalina.

Valmistelija	Talousjohtaja Anne Kosonen
Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus käy periaatekeskustelun vuosien 2025-2027 taloussuunnitelman valmisteluperiaatteista. Talouden sopeuttaminen toteutetaan osana talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaa.
Päätös	Hyväksyttiin yksimielisesti.
Lisätietoja	Talousjohtaja Anne Kosonen, p. 0400 788 820

KHALL 09.09.2024 § 144
470/02.02.00/2024

Talouden tilannekuva on jokseenkin samankaltainen kuin kesällä. Talousennusteiden mukaan Suomen talouden kääntymisen merkit ovat vahvistuneet, mutta talouden elpyminen on toistaiseksi hidasta. Korkotaso on laskenut ja asuntomarkkinoiden odotetaan lähtevän piristymään. Työttömyyden odotetaan vielä nousevan lähikuukausina, kunnes talouskasvu lisää rekrytointitarpeita. Inflaation ja korkojen laskun tukeman kotimaisen kysynnän sekä viennin asteittaisen paranemisen odotetaan nostavan talouden vahvempaan kasvuun vuonna 2025. Julkisen talouden alijäämä pysyy kuitenkin vielä suurena ja velkasuhde kasvaa hallituksen toteuttamista julkisen talouden tasapainottamistoimenpiteistä huolimatta.

Sastamalan kaupungin vuosien 2025-2027 talousarvion kehystä on laadittu vuoden 2024 talousarvioennusteen pohjalta, joka kesäkuun tilanteen mukaan näyttäisi ylittyvän käyttötalouden osalta lähes 0,5 milj. euroa.

Lisäksi Sastamalan talouskehyksessä v. 2025-2027 on huomioitu:

- kesäkuun 2024 alustavat valtionosuuslaskelmat, jossa mukana TE-valuation
- elokuun 2024 veroennustekehikko, jossa on huomioitu kunnallisverojen ansiotulovähennysten poistuminen
- henkilöstömenojen korotus 3 % (sis. kehittämiserät ja paikalliset järjestelyerät)
- TE-uudistus sis. koko Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueen alustavat tuotot ja kulut
- valtionavustusten väheneminen

- taksat ja maksut v. 2024 tasolla
- veroprosentit v. 2024 tasolla.

Kesäkuun tilanteessa arvioitu kehys vuodelle 2025 oli tuloksen osalta 2,5 milj. euroa tappiollinen, minkä vuoksi toimialueet ovat kartoittaneet omaa säästöpotentiaaliaan. Tällaisia säästöjä vuosien 2025-2027 talouskehyksessä on yhteensä noin 1,2 milj. euroa. Kehyksestä on myös poistettu 2 %:n palveluostojen kasvuvaraus, mikä tarkoittaa kulujen tosiasiallista vähentämistarvetta vuositasolla lähes 0,5 milj. euroa.

Investointien vuosittaista jakaumaa on muutettu kesäkuun 2024 talousarvioennusteen mukaiseksi. Investointitaso on edelleen korkea, vuositasolla keskimäärin 17 milj. euroa. Kaupunki velkaantuu edelleen ja kehyksen mukaan lainamäärä on vuoden 2025 lopussa noin 3.000 euroa/asukas ja v. 2027 lopussa noin 3.950 euroa/asukas.

TE-palvelujen siirtyminen kuntasektorille aiheuttaa suurta epävarmuutta vuoden 2025 talouden arviointiin. TE- palvelut ovat siirtymässä kunnille rahoituksen suhteen valmiiksi alimitoitettuna ja työttömyys on kasvanut vuoden 2023 tietojen perusteella tehdyn rahoituspäätöksen jälkeen. Yleisen talouden tilanteen muutokset tulevat vaikuttamaan nopeammin myös Sastamalan kaupungin ja koko työllisyysalueen kuntien talouteen.

Vuoden 2026 alusta kuntien on yhtiöitettävä sote-kiinteistöjen vuokraus. Yhtiöittämisen taloudelliset vaikutukset on arvioitu vuodesta 2026 alkaen kehyslaskelmaan 1 milj. euroa tulosta heikentävänä.

Valtionosuusuudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2026 alusta. Uudistuksen on määrä olla kustannusneutraali koko kuntasektorin näkökulmasta, mutta yksittäisten kuntien valtionosuudet voivat muuttua. Valtionosuusuudistuksen kuntakohtaisia valtionosuuslaskelmia ei ole vielä saatavissa, joten valtionosuudet on arvioitu myös taloussuunnitelmavuosille 2026-2027 vuoden 2025 tasossa.

Yllämainituilla suunnittelutekijöillä laskettuna Sastamalan vuoden 2025 talousarviokehysten tuloksen on arvioitu olevan 1,1 milj. euroa tappiollinen ja alijäämäksi muodostuvan 0,7 milj. euroa. Molemmat suunnitelmavuodet ovat 1,9 milj. euroa tappiolliset ja alijäämää muodostuu molempina vuosina 1,4 milj. euroa. Yhteensä taloussuunnitelmavuosina 2025-2027 alijäämää on kertymässä 3,6 milj. euroa.

Suunnitelmakauden alijäämän kattamiseksi Sastamalan on jo kehyksessä olevien menövähennysten lisäksi arvioitava tulopohjaa. Taksoja ja maksuja on tarkasteltava jokaisella toimialueella ja varauduttava myös verojen korotuksiin viimeistään taloussuunnitelmakaudella 2026-2027. Verojen korotustarve ja tarkempi aikataulu on kuitenkin arvioitava kokonaisuutena, kun uudet kuntakohtaiset valtionosuusuudistuksen laskelmat ovat

tiedossa. Myös vuoden 2025 veroennusteet ja valtionosuuslaskelmat tarkentuvat loppusyksystä, mikä vaikuttaa kokonaisarviointiin.

Liitteenä on taloussuunnitelman kehys vuosille 2025-2027.

Valmistelija	Talousjohtaja Anne Kosonen
Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	<p>Kaupunginhallitus päättää</p> <p>1. hyväksyä vuosien 2025-2027 ohjeellisen kehyslaskelman liitteen mukaisesti. Kehyslaskelmaa voidaan tarkentaa talousarviovalmistelun kuluessa, mikäli syksyn vero- ja valtionosuuslaskelmat tai kustannusrakenteen ennakoimattomat muutokset sitä edellyttävät.</p> <p>2. edellyttää, että toimialat tarkastelevat myös toimialansa taksoja ja maksuja.</p>
Päätös	<p>Hyväksyttiin yksimielisesti. Lisäksi kaupunginhallitus päätti, että kehyslaskelmaa tarkennetaan talousarviovalmistelun kuluessa ja pyritään nollatulokseen v. 2025.</p>
Lisätietoja	Talousjohtaja Anne Kosonen, puh. 0400 788 820.